theologen hebben hier oppermachtig geheerscht. Met het Calvinisme werd alleen als merkwaardige antiquiteit uit de rommelkamer gerekend. En al kleefde ons volk met mannentrouw aan de Gereformeerde belijdenis, op wetenschappelijk gebied was er niemand, die de oude Gereformeerde banier weer ophief.

Thans heeft het God behaagd ons weer mannen te schenken, die niet alleen onverdroten hebben gekampt tegen het doorvloeien der ethische en het afbreken der moderne theologie, maar die ook op den grondslag onzer vaderen hebben verder gebouwd en het oude goud hebben omgegoten in vormen, passend bij het denken onzer eeuw.

In Gods hand is hun arbeid het middel geweest om duizenden weer vastheid te geven voor het geloof, in breeder kring weer bezieling te wekken voor de Gereformeerde beginselen, aan het Calvinisme weer een ereplaats te geven op het gebied der wetenschap.

Onfeilbaar zijn deze mannen daarom niet, en een broederlijke critiek zal ook hun geen kwaad doen.

Maar wat Prof. Lindeboom nu reeds jaren lang doet, is geheel iets anders. Het is een stelselmatig bestrijden en verdacht maken van hun pogen, een ondermijnen bij de kerken van het vertrouwen dat deze mannen bezitten en waarzonder hun arbeid met vruchteloosheid geslagen wordt.

Te bedenkelijker is deze altoos afbrekende critiek, omdat Prof. Lindeboom zelf op het hem toegewezen terrein der Exegese nog nooit zelfs een poging heeft gewaagd om onze Gereformeerde theologie met een wetenschappelijk werk te verrijken. Niettegenstaande het ongeloof op het Nieuwe Testament de scherpste aanvallen heeft gericht, en daarom hier de kostelijkste gelegenheid aan Prof. Lindeboom geschonken was om zijn wapenen te keeren tegen den *vijand* van Gods Woord en voor de heiligheden des Heeren op te komen, schijnt de buitenlandsche vijand voor hem niet te bestaan en treffen de felste slagen altoos de broeders, die hetzelfde geloof deelachtig zijn.

Wanneer Prof. Lindeboom zich thans geroepen acht om ook op dogmatisch gebied den toon aan te geven, uit de hoogte den staf breekt over den arbeid onzer dogmatici van professie, die in het zweet huns aanschijn het brood der wetenschap hebben bereid, ja hen openlijk beschuldigt, dat zij met de ijdele philosophie koketteeren, — dan dringt onwillekeurig zich de vraag op de lippen, of zeker oud vaderlandsch spreekwoord van schoenmaker en leest hier niet van toepassing is. Zou Prof. Lindeboom niet beter doen met op het gebied der Exegese, door de kerken hem toebetrouwd, ons volk eens te verrijken met een standaardwerk dan altoos critiek te oefenen op een terrein dat niet het zijne is?

Salatiga-Zending.

Van Prof. van Veen ontvingen wij het navolgende schrijven:

Mijnheer de Redacteur!

Met de grootste verbazing las ik uw artikel „De Salatiga-Zending" in *De Heraut* van 15 Nov. jl. Als voorzitter van de „Vereeniging tot ondersteuning van de zendelingen der Salatiga-zending op Java" acht ik mij verplicht u te melden, dat het nagenoeg van a—z onjuist is. Ik zou te veel ruimte in uw blad moeten vragen, als ik alles weerleggen wilde. Als het u er om te doen is, juiste inlichtingen over de genoemde Zending aan uw lezers te geven, dan ben ik gaarne bereid die mondeling te geven aan een uwer verslaggevers, die gij tot mij kunt zenden. Of beter nog is het, dat gij die laat vragen aan mevr. de Wed. Van Vollenhoven alhier. Door haar toch, en niet door Ds. Witteveen, is deze zending begonnen.

Een paar opmerkingen zult gij mij hier echter wel willen veroorloven.

1°. Hoe hoog ik den heer M. Mooij ook acht, toch kan ik u verzekeren, dat het „Comité Salatiga Zending" niet, zooals gij op gezag van Ds. H. Dijkstra schrijft, van hem uitgaat of althans onder zijn invloed staat. Als voorzitter van dit „Comité" kan ik dit weten.

2°. Gij ontraadt uwen lezers de Salatiga-zending te steunen. Nu, wij vragen dien steun ook niet. Onder de leden onzer Vereeniging zijn er echter wel, die de Zending der Gref. Kerken steunen, o. a. Mevr. Van Vollenhoven zelve. Onze Vereeniging zag er ook geen bezwaar in, dat Dr. Van der Leij (niet v. d. Kley, zooals gij hem noemt) tijdens het verblijf van Dr. Scheuer in Europa, zijn plaats vervulde in het Petronella hospitaal, waardoor de Zending der Gereformeerde Kerken werd geholpen. En dat deze laatste Zending zelve een ander standpunt schijnt in te nemen dan gij, blijkt dunkt mij uit het feit, dat zij nog onlangs een Zendingsveld, dat zij niet voldoende kon bearbeiden, aan de Salatiga-Zending ter overname heeft aangeboden.

Hoogachtend ik de eer te zijn

Uw dw.
Dr. S. D. Van Veen.

Utrecht, 17 Nov. 1903.

Wij veroorloven ons een enkel woord van verweer. Allereerst, dat het niet ons doel was om iets onaangenaams van de Salatiga-Zending te zeggen, maar alleen een antwoord te geven op de vraag: Ligt het op den weg der *Gereformeerden*, om deze Zending te steunen. Het geregeld toezenden toch van het orgaan werd als een vragen om steun opgevat, wat dit volgens Prof. v. Veen blijkt niet te zijn. Dan werd ons antwoord nog geboren uit de overweging, dat op het oogenblik onze eigene zending alle beschikbare offers vraagt, en ook hier charity begins at home.

De gegevens voor onze inlichtingen werden geput uit het herdrukte geschrift van Ds. Dijkstra, dat naar wij meenen nooit is weersproken, of beschuldigd van onjuist te zijn. Het overige was ontleend aan het orgaan van het Comité zelf. Beter bron was er zeker niet.

Prof. v. Veen ontkent dan ook alleen den invloed van den secretaris van het Comité Ds. M. Mooij te Varsseveld. Maar het was toch niet onjuist als wij zeiden dat deze Zending niet-kerkelijk is? Dat de zendelingen geen vast salaris ontvangen? Dat het standpunt is het algemeen-christelijke? En op die dingen kwam het aan, waar het gold beginsel en methode dezer zending te bespreken.

De vriendelijkheid van de Salatiga-Zending om Dr. v. d. Leij (onze drukfout v. d. Kley is weer gecompenseerd door de schrijffout van prof. v. Veen; het is niet Dr. Scheuer, maar Dr. Scheurer) aan het Petronella-hospitaal te leenen, is hoog te waardeeren. Wij gelooven dat onze Zending gaarne tot zulk een wederdienst, indien noodig en mogelijk, bereid zal zijn.

En wat voorts het aanbod betreft van afstand van een Zendingsgebied, dat niet voldoend kan worden bearbeid, wie zal daartegen zijn, mits zulk een aanbod gedaan wordt aan mannen, van wie men weet, dat zij den inlander het Evangelie zullen brengen, al is het niet in den vorm die ons het meest gewenscht voorkomt. Zeker is het ons liever, dat Indie bearbeid wordt door mannen van de Salatiga-Zending, dan dat het Mohammedanisme en de afgoden er niet bestreden worden.

Het was alleen de quaestie of, terwijl onze eigene Zending worstelen moet om te bestaan, men zijn kracht zou versnipperen dan wel zich concentreeren zou op eigen arbeid.

Uit de Pers.

Over *buitengewone collecten* en *gewone uitgaven* sprak Prof. Fabius op de vergadering der manslidmaten te Amsterdam. Naar de *Amsterdamsche Kerkbode* meedeelt, zei hij er dit van:

Deze *buitengewone* collecten voor *gewone* uitgaven behoorden er niet te zijn. Langs de *gewone* wegen van inschrijving en collecte moesten de middelen voldoende vloeien voor de *gewone* uitgaven. Onze buitengewone collecten *kunnen* niet verdedigd worden. Het gaat toch niet aan, dat in éénen dienst voor hetzelfde doel tweemaal wordt gecollecteerd. Men kan immers in den eersten buidel geven, wat men nu stort in tweeën, met tusschenpoos van een uur.

Eenmaal op dezen weg zijnde, zou men nog verder kunnen gaan. Waarom niet drie collecten voor hetzelfde, of vier? Indordaad trof ik het onlangs in eene gemeente aan, dat in denzelfden dienst driemaal voor de Kerk gecollecteerd werd.

En welk is de gedachte, de bedoeling van die vermeerdering van collecten voor dezelfde Kerk in éénen dienst? Dat twee collecten meer opbrengen dan één. De menschen zullen zelden weigeren. En zij, die in de gewone collecte, als er slechts één collecte was, hunne bijdrage niet zouden vermeerderen, geven toch wel in de tweede. Niet, omdat zij voor het doel veel gevoelen. Och, neen. Kon men daarop vertrouwen, dan bestond er geen reden, om de extra collecte te houden. Men krijgt echter meer, omdat velen, misschien wel om hun fats en, den buidel niet willen voorbijgaan.

En zoo krijgen wij dan toch meer.

Wordt dit het voornaamste, en ondergeschikt het motief, waarom gegeven wordt, zoo ware nog meer te doen en kon men denken aan het gebruiken van *open schalen* bij de collecten. Dat is óók een goed middel, om de opbrengst te doen stijgen. Ook dan geeft het publiek licht wat meer uit berekening, *voor zijn fatsoen. En men krijgt dan weêr meer.*

Ach, dat toch meer werd gevoeld het gansch verkeerde van dit stelsel. Het *kweekt* het geven *zonder het goede motief*. Het bevordert de *geestelooshéid* in het geven. Het voedt de *houding*. Het *vermoordt* het geven. Het gaat in *tegen Gods Woord*, dat *niet* elken gever maar alleen den *blijmoedigen* gever prijst.

In de gemeente des Heeren moet het *geestelijk* toegaan. De verrichtingen in haar midden moeten *geestelijk* blijven. De *zieur* en de *zieuder* zijn de *doodzijanden*. In het Doopsformulier worden de ouders vermaand, dat wij den den H. Doop niet suit gewoonte" moeten gebruiken. En dit geldt zeker ook van wat in de samenkomsten der gemeente ten offer wordt gebracht.

De buitengewone collecten voor de gewone uitgavene, voor datgen, waarvoor ook gedurende den dienst wordt rondgegaan, *mogen* niet bestendigd worden. We moeten daartoe komen, dat de gewone middelen van inschrijving en colecten f 18.000 meer opbrengen, zijnde het bedrag der buitengewone collecten en van het geraamd tekort.

Als goed heelmeester legde Prof. Fabius niet alleen den vinger op de wonde plek, maar gaf hij ook den weg tot verbetering aan:

Veel is in dezen natuurlijk te wachten van den dienst des Woords en het huisbezoek. Het in vrijwilligheid dragen van de geldelijke lasten der gemeente is eene deugd, die *gekweekt* moet worden; waaraan *voortdurend* moet worden gearbeid. Het zich daaraan onttrekken is eene zonde, die gestadig, zonder ophouden, moet worden bestreden. Komt er verslapping in de geestelijke werkzaamheden te dezen einde, zoo kunnen we niet anders wachten dan dat de zonde toeneemt, de overhand verkrijgt.

De Heere heeft groote dingen onder ons gedaan. Het is een heerlijke zaak, dat Hij ons heeft geleid in den weg van zelf te zorgen voor de lasten van ons kerkelijk leven. Maar het is dan nu ook zaak, om door geregelde bewerking der gemeente haar onder de macht des Heiligen Geestes op te wekken, om deze zaak te volbrengen.

Ook door huisbezoek kan veel worden gedaan. Eens hoorde ik van een gemeente, waarin ouderlingen onderling waren overeengekomen, om bij het huisbezoek dit punt nimmer aan te raken; en zelfs een der ouderlingen, die dit wel had gedaan, daarover door zijnen ambtsbroeder ondervonden werd. Welk een zonderling opvatting! Inderdaad is dit de halveering van het geestelijk leven; ja, het stelselmatig verwaarloozen van énen kant des geestelijken levens. Immers behooren ook deze stoffelijke bijdragen tot het geestelijk leven; moeten het de vruchten daarvan wezen: ja, zijn zij waarlijk allerminst uitsluitend stoffelijk, gelijk er geen deel van ons leven alleen stoffelijk mag zijn. »Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter eere Gods" (1 Corinthe X : 31). Tegen het *stoffelijk* geven; het *geesteloos* geven; het geven uit *sleur*; het geven, *omdat ons nu eenmaal een zak wordt voorgehouden*, moet de strijd gericht zijn.

Elk lid der gemeente heeft in zijnen kring te arbeiden aan het vrijwillig en het voldoende geven; ook zij die als lid van de Commissie van Beheer werkzaam zijn; en de thesauriers, de wijkagenten en wie de ingeschreven bijdragen innen. Doch als *lid der gemeente*. Niet in de genoemde kwaliteiten. De Commissie van Beheer en zij, die haar bij het inzamelen van de gelden de behulpzame hand bieden, zijn *als zoodanig* niet aangewezen, om de gemeente *geestelijk* te bearbeiden tot het *doen vrijden* ook van deze vrucht. Zij *zamelen slechts de vruchten in*, die door den zegen des Heeren uit den geestelijken arbeid der akkerlieden op Gods akkerveld wassen. Matigde de Commissie van Beheer dit laatste werk zich aan, zoo trad zij op het gebied *van den Kerkeraad*, en maakte zij zich schuldig aan miskenning van de grenzen harer taak.

Het in vrijwilligheid op voldoende wijze voorzien in de uitwendige nooden van de gemeente des Heeren, verheerlijkt zijnen Naam; is nog maar een zeer klein deel der dankbaarheid voor al wat Hij haar schonk, en dagelijks verleent (1 Cor. IX : 11).

Terwijl hij ten slotte volkomen terecht er op wees, dat het vervullen van dezen plicht op kerkelijk gebied beteekenis heeft voor heel het nationale leven.

Eene van de machten, die ons burgerlijk, persoonlijk, ja, ook kerkelijk leven bedreigen, is de omnipotente, de steeds in machtsoefening zich uitbreidende, de in beginsel *almachtige Staat*.

In de vorige eeuw werd ook het leven van ons volk maar al te vaak in die richting geleid; kwam steeds grooter deel van het menschelijk leven onder het zeggenschap van den Staat. De Staat kreeg al meer toegang tot terreinen, waarop hem recht van regeling betwist moet worden.

Het was de Staat, die in het begin der vorige eeuw zich niet ontrien heeft, aan een groot deel, het grootste deel, der kerken in Nederland eene organisatie op te leggen, die hem goed dacht, of schoon zij bij het wezen dier kerken volstrekt niet paat.

Het was de Staat, die heeft bepaald in welken geest de kinderen ter schole zouden worden opgevoed, en vóór 1857 nauwelijks gedoogde, dat zelfs op vrije scholen de geest een andere was, dan hij had bepaald.

Het was de Staat, die ook alle hoogere opleiding aan zich had getrokken, en die stierde in het spoor, die hem wenschelijk voorkwam, onverschillig of dit strookte met den geest des volks.

Het was de Staat, die heeft verordend bepaalde hygienische maatregelen, waaraan de ouders hunne kinderen aan den lijve moeten onderwerpen, om tegen pokziekte te vrijwaren, op straffe van de kinderen uit de school te zien geweerd.

Het is de Staat, die nu zich heeft aangematigd te bepalen op welken leeftijd de kinderen met het onderwijs moeten beginnen; hoe lang dat zal worden voortgezet, en die zal beoordeelen, of de redenen van verzuim zijn te verschoonen.

Het is de Strat, die als het ware er op loert, om geheel de verzorging van de armen aan zijne regeling te onderwerpen, en ook de diakonieën te beschouwen als li hamen, die alleen met zijn goed vinden arbeiden, en dus ook verplicht zijn hem elke inlichting te verschaffen, die hij noodig acht.

Het is de Staat, die er op zint, om althans aan de mindergegoeden voor te schrijven, op welke wijze zij zullen voorzien in de nooden door ziekte en ouderdom, op straffe van zich feitelijk de gelegenheid tot arbeiden en brood te verdienen, te zien ontnemen.

Het is de Staat, die ook de zedelijke verbetering van misdadigers ter hand wil nemen.

Inderdaad is het streven naar uitbreiding van de staatsmacht, zoodat al meer het leven van staatswege ge egeld wordt, een zeer ernstig gevaar, waardoor ons volk bedreigd wordt, en maar al te zeer reeds slachtoffer werd.

Hiertegen met kracht te strijden, is waarlijk aller Christenen roeping.

Een strijd, die niet alleen met woorden moet worden gevoerd, maar ook met daden.

Ja, hoe stellig ook de »almachtige" Staat moet worden bestreden, toch mag niet worden voorbijgezien, dat hij voedsel ontvangt uit het plichtverzuim der burgers.

Om dat de burgerij veelszins te kort schiet in de vervulling van hare roeping kan zoo gemakkelijk de Staat naar voren dringen; hij wijst er dan op, hoe gewenscht toch is, hetgeen wordt nagelaten; weet voor te spiegelen, dat er weinig uitzicht op verbetering bestaat, zoolang de vrijheid gehandhaafd blijft; stelt voor oogen, hoe gemakkelijk verandering is te krijgen, als de Staat slechts optreedt met wettelijke regeling en dwang; en velen geven zich gewonnen; het pleit is beslist; en opnieuw heeft de Staat een stuk menschenleven in zijn macht gekregen.

Het plichtverzuim der menschen kweekt meê den »almachtigen" Staat. Zeker beweer ik niet, dat hierin de eenige oorzaak ligt. Maar wel, dat het meêwerkt.

De belangstelling in het onderwijs was lang maar al te flauw.

Op het tijdig en geregeld schoolgaan werd te weinig toegezien.

Aan het toepassen van alle middelen die de Heere ons in de hand geeft, de ziekten tevoorkomen en besmetting tegen te gaan, werd te weinig gedacht.

In roekeloosheid werd en wordt niet genoeg gerekend met de behoeften in tijd van ziekte, en de nooden van den ouden dag.

Het verzorgen van de armen beantwoordt nog veel te weinig aan de eischen van Gods Woord.

En zoo er al zijn, die voor zich in deze dingen van groote tekortkomingen vrij zijn, ach, wie zal durven zeggen, dat hij in voldoende mate ook op zijnen naaste heeft toegezien; niet om fouten te ontdekken; dat toezicht wordt gemeenlijk vrij scherp uitgeoefend; maar om de fouten met hulp en raad te verbeteren.

Het is onze traagheid; het is ons gebrek aan liefde; het is onze onverschilligheid voor den gang van het leven, waardoor zoo vele en groote misstanden in het leven onverminderd blijven bestaan, totdat straks de groote Staat komt, om te zeggen, dat het langer zoo niet gaat, en hij tusschenbeiden komen *moet*.

Ja, waarlijk, de Staatsalmacht word het krachtigst bestreden door daden, door plichtsvervulling, door den arbeid van liefde; door te kunnen toonen, hoe in vrijheid de misstanden inkrimpen, en beter leven geboren wordt.

Zoo is het.

Tegenover de poging om alles te laten afhangen van den almachtigen staat is er geen krachtiger verweermiddel dan een breede groep burgers, die toont, dat zij op kerkelijk gebied geheel vrij van alle staatshulp en staatstoezicht voor haar eigen belangen zorgen kan.

Officieele Berichten.

De ondergeteekenden brengen door deze ter algemeene kennis, dat de WelEerw. heer Ds. J. Thijs D. V. den 8sten December a.s. zijn 25-jarig ambtsfeest hoopt te vieren.

Al die jaren heeft Z. Eerw. het Woord bediend in de kerk te Sassenheim, met liefde en toewijding des harten, en niet zonder kennelijken zegen.

Door de goede gunste Gods is de gemeente onder zijne bearbeiding zeer uitgebreid geworden, zoodat enkele jaren geleden het kerkgebouw belangrijk moest worden vergroot.

Het is onze wensch en bede, dat de geliefde en geachte Leeraar nog vele jaren in den wijngaard moge werkzaam zijn, en worde het dan ook verder aan hem bevestigd, dat die geplant zijn in het Huis des Heeren, ook zullen groeien in de Voorhoven Gods. (Ps. 92 : 14)

De Kerkeraad der Ger. Kerk,

Ouderlingen:	Diakenen:
J. Dijkstra.	W. Krosschell.
C. Colijn.	Joh. Zuilhof.
J. Moolenaar.	C. Westerbeek.
D. Sjaarda.	Jac. Rijnsburger.

Sassenheim, 24 Nov. 1903.

Buitenland.

Duitschland. De Pruisische Algemeene Synode over de benoeming van ongeloovige hoogleeraren.

In de laatste tien jaren is in Duitschland het aantal jongelieden, dat staat naar den dienst des Woords, met de helft verminderd. Dit droef verschijnsel vindt ten deele zijne verklaring in het feit, dat de meeste hoogleeraren in de God geleerdheid de belijdenis der kerk, wier aanstaande dienaren zij moeten opleiden, niet deelen maar veeleer bestrijden. De vraag is daarom in Christelijke kringen gedaan, wat hieraan te doen. De jongste Generale Synode der Pruisische landskerk was ook voor die vraag geplaatst. Er is eene commissie van die Synode voor het bezetten van Theologische professoraten. Deze commissie stelde aan de Synode voor het volgende besluit te nemen: „De Generale Synode belijdt eenstemmig de Openbaring Gods in Christus Jezus, den gekruisigden en opgestanen, als den levensgrond der kerk. Zij erkent de voor de Godgeleerdheid van den tegenwoordigen tijd bestaande moeilijkheden in de beschouwing en verdediging van het bijbelsch Christendom, en houdt vrijheid van onderzoek voor een noodzakelijke voorwaarde tot overwinning dier moeilijkheden. Zij dankt alle godgeleerden, die door hun arbeid het Evangelisch geloof helpen verdedigen en bekrachtigen. Maar zij verklaart ook, dat de Kerk het niet dulden kan, dat in haar boezem der naturalistische en der Christelijke wereldbeschouwing gelijk recht wordt toegekend. Terwijl zij klaagt over de gegeven ergernissen, welke de geloovige gemeente in verwarring brengen, spreekt zij haar vertrouwen uit, dat ook de tegenwoordige strijd in de godgeleerde wetenschap ten slotte tot bevestiging en verdieping van de onveranderlijke waarheid des Evangelies voeren zal. Zij verzoekt de regeering van den Staat geen theologen te beroepen, welke de heilsdaden Gods en het openbaringskarakter der Schrift als het fundament der kerk, niet erkennen. Zij verklaart het zoowel voor Kerk als Theologie noodzakelijk, dat het in geen theologische faculteit aan hoogleeraren ontbreke, (vooral voor de hoofdvakken), die vast in het geloof der Kerk staan. Zij erkent met dankbaarheid, dat de Evangelische Opperkerkeraad toegezegd heeft, in gemeenschap met den minister van eeredienst, bij de benoeming van professoren in de Godgeleerdheid te bevorderen, dat geschikte predikanten daarvoor in aanmerking komen, en houdt het voor gewenscht, wanneer academische leeraars eerst als predikanten dienst gedaan hebben. Aan den wensch eener medewerking van het bestuur der Generale Synode bij het goedkeuren van de beroepen docenten, houdt de Generale Synode vast."

Dit voorstel kwam in de Generale Synode, doch er was daarvoor, gelijk het daar lag, geen meerderheid voor te vinden. Het verzoek om geen professoren die de heilsdaden Gods en het openbaringskarakter der Heilige Schrift loochenen, te benoemen, werd geschrapt. Ook de cisch dat in elke Theologische faculteit mannen zouden zijn, althans voor de hoofdvakken, die tot de „positieve" Theologen te rekenen zijn, moest vallen. Men sprak alleen den „wensch" uit, dat de Generale Synode bij de benoeming van hoogleeraren gehoord zou worden.

Zoo verslapt, werd het voorstel in stemming gebracht. Nu zou men verwachten dat het er met algemeene stemmen doorging. Het werd aangenomen met 127 tegen 57 stemmen. Tegen stemden o. a. de opperhofprediker Dryander te Berlijn, de generale superintendent Doblin te Dantzig, de generale superintendent Köhler te Berlijn enz.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de regeering met een synodaal besluit, dat reeds zwak gesteld was, en door de synode nog meer verzwakt werd, en waartegen een aanzienlijke minderheid zich nog verzette, weinig rekening houden zal. De dingen zullen dus in Pruisen wel voorloopig blijven gelijk zij zijn. In de eerste tijden heeft daarom het ongeloof aan de Universiteiten en ook in de kerk vrij spel. Het is diep treurig.

— De Pruisische Generale Synode. Tot onze verbazing lazen wij in de *Reformirte Kirchenzeitung* een artikel over de Algemeene Synode van de Pruisische Landskerk, waarin stellingen worden verkondigd, die men niet in dat blad, maar wel in een moderne courant zou verwachten. De schrijver betreurt het, dat in deze kerkelijke vergadering niet alle richtingen werden vertegenwoordigd. Zelfs de uiterste linkerzijde had hij in deze vergadering willen zien om ook hare gedachten te openbaren. Wanneer een kerkelijke vergadering gevormd wordt door mannen, die het met elkander eens zijn, dan begint deze te gelijken op een Roomsche concilie.

Er zijn lieden, die zich erg boos op de Synode gemaakt hebben, wijl zij uitsprak, dat de leervrijheid der Theologische professoren niet in strijd komen mag met de waarheden, die de kerk belijdt; doch, wanneer men weet dat de Generale Synode in dezen slechts wenschen kan uitspreken, en geen besluiten vermag te nemen, welke uitgevoerd moeten worden, zoo zal de onzalige tweespalt tusschen kansel en katheder wel blijven bestaan. Immers is ten slotte de koning van Pruisen opperste bisschop van de Pruisische Landskerk, en hij regeert de kerk door zijn opperkerkeraad naar zijn welbehagen. Wanneer er nu toegestaan wordt dat een Generale Synode bijeenkomt, opdat zij in staat zij, het kerkbestuur van advies te dienen en de wenschen der kerk bekend te maken, dan kan men dus eigenlijk van een Algemeene Pruisische Synode niet spreken, gelijk wel vanzelf spreekt.

Rusland. Een vloek uitgesproken. De Patriarch der Armenische kerk heeft openlijk en plechtig den vloek uitgesproken over de Russische regeering, en zijn voorbeeld is door honderden Armenische Christenen gevolgd. Wij deelden reeds mede, wat daarvan de oorzaak is. De Russische regeering heeft het vermogen der Armenische kerk in Rusland aan de kerk ontnomen, om de opvoeding der Armenische jeugd in Russischen geest te verzekeren.

De Armeniërs hebben zich hiertegen met kracht verzet, doch vruchteloos. Er heeft bloed gevloeid, en nu is schijnbaar alles in rust. Doch dat er haat gezaaid is, blijkt uit het feit, dat een moordaanslag op vorst Galizin is gepleegd, generaal-gouverneur van den Kaukasus. Deze wordt gehouden voor den hoofdaanlegger van den Kerkroof. De Armeniërs hebben het wel zwaar. De Turksche regeering liet er van hen, die onder haar gebied wonen, duizenden bij duizenden vermoorden, en degenen die onder de Russische heerschappij leven, zijn van hunne kerkelijke goederen beroofd.

Finland is nog altijd wrokkend en mokkend door het onrecht dat het aangedaan werd, en de Luthersche kerk zucht nog steeds onder de zware hand, die de Russische regeering op haar houdt. Op den duur kunnen de kwade gevolgen van een staatkunde van dwang en geweld niet uitblijven. Wij doen ons telkens de vraag: Zou de Czaar van al deze dingen op de hoogte zijn? Wij vreezen, dat zijne omgeving hem vele gewichtige dingen weet verborgen te houden.

N.-Amerika. Drie berichten omtrent Dowie.

In de *Christian* lazen we een verslag van de poging die de tweede Elia *Dr. Dowie* in New-York aangewend heeft om ook daar burgers te winnen voor zijn „Zion". Op Zaterdag 18 Oct. was Madison Square Garden, het grootste gebouw van de stad, gevuld met de grootste menigte menschen die er ooit in samenkwam. Er waren 15,000 personen binnen, terwijl men schat dat er nog evenveel buiten stonden. Dowie had een 4,000 menschen op een afstand van 900 mijlen (op hun eigen kosten) meegebracht, om hu's aan huis bezoeken af te leggen en om mede te werken door het houden van meetings, tot het lichamelijk en geestelijk behoud van het volk van New-York.

Dr. John Alexander Dowie, het autocratische hoofd van de „Christelijk Katholieke kerk in Zion", werd op het platform bijgestaan door onderscheidene honderden mannelijke en vrouwelijke ambtsdragers, met het groote koor met witte kleederen en een zeer schoon muziekkorps. De leden van het koor droegen witte surplices en stijve barret, terwijl de „officiers" met gelijke hoofddeksels met zwarte toga's bekleed waren. Dr. Dowie zelf droeg een witte surplice of koorkleed met breede mouwen en een kap met de „Zion"-kleuren: blauw, wit en goud, Over zijn koorkleed droeg hij een rok zonder mouwen, gelijk het scheen van zijde. Naast hem zat Mevrouw Dowie, een vrouw met eene waardige houding.

De eigenlijke dienst werd voorafgegaan door een processie, waarbij de honderden zangers en „officiers" langzaam langs de muren van het groote paardenspel gingen om daarna op het platform te verschijnen. Het was niet te verwonderen dat in zulk een uitgestrekt gebouw tonderden hoorders niet konden hooren, toen Dr. Dowie begon met voorlezing van den vier en twintigsten Psalm, en daarom de zaal verlieten. Dit hinderde hem, en hij maakte den toestand erger door zijne opmerkingen die van ongeduld getuigden. Maar het had niets van een algemeen paniek of opstand, en tot het eind hield hij een grooter gehoor rondom zich verzameld dan ooit een prediker in deze stad gehad had.

De toespraak was die van een evangelist in den geest van Moody. Dr. Dowie riep de menigte toe: „laat de Zaligmaker in uwe harten", en men moest ook beloven dat als men iets aan iemand misdaan had, men het geheel zou herstellen.

In *de Hope* lazen wij het volgende, gedateerd:

New-York, 21 October;

Het begint er naar uit te zien dat Dowie's kruistocht in deze stad een ellendige mislukking zal zijn. Zijn spreken is gekenmerkt door bittere berisping zijner hoorders en onbehoorlijke taal. Zijne genezings meetings hebben niet genezen. Hij loochende met de scherpste termen, dat hij zich ooit als Elia II had aangekondigd. „Ik ben uw leermeester en superieur," schreeuwde Dowie in antwoord op een verzoek om te zeggen voor wien hij zich zelven hield. En voortgaande met gebalde vuist zeide hij: „dat is nu de laatste verstoring welke ik van u, ellendige anarchist, wil verdragen."

Mrs. Carrie Nation verscheen in de vergadering en verzocht te spreken. Maar Dowie gebood haar te gaan zitten. „Ik bewonder u, Mrs. Nation. Gij gooit de ramen der „rumshops" in met bijlen. God zegene u."

Zich daarop naar eenige jongelingen keerende, zeide hij: „Ik walg van u, gij verachte moskieten. Gij zoudt mij wel willen dooden, he? Neen, gij hebt te veel vrees voor den beul. Gij zoudt liever een moordenaar huren om mij met een mes te doorsteken."

In zijne toespraak heden morgen zeide hij, dat hij gitten van $ 200 tot $ 5.000 had ontvangen van de kooplieden van New-York.

In *De Wachter* vonden we nog over Dowie te New-York:

„Deze zonderling, die zich Elia II noemt, is thans met een leger van 4000 zijner volgelingen in New-York, om die stad zooals hij zegt aan de macht des Satans te ontrukken en wellicht een tweede stad Sion te stichten. De man weet ook daar de menschen te betotten met zijne beweringen die aan het krankzinnige grenzen, vermengd met groote waarheden inzake velerlei verderf op maatschappelijk terrein. Sommen gelds worden ontvangen. Maandag deelde hij mede cheques te hebben ontvangen van onbekende personen, maar die door hunne gaven toonden hem en de zaak die hij voorstaat, te gelooven, ten bedrage van 7,700 dollar. Een weduwe van Gilford, N. H., een bekeerling, verkocht haar boerderij voor $ 1500 en legde $ 1400 aan de voeten van Dowie, met de bewering dat God haar had geopenbaard aldus te handelen.

Gister keerden in twee speciale treinen 740 volgelingen van Dowie naar de stad Zion terug, zat zijnde en moedeloos van de onverbeterlijke stad New-York. Dowie raasde en tierde geweldig toen ze hun voornemen te kennen gaven; maar het hielp hem niets, ze gingen.

Dowie beweert dat ze hem twee maal hebben willen vermoorden te New-York, maar dat het zijnen vijanden, zendelingen van den duivel, niet is gelukt. De een kon daartoe niet komen toen hij Dowie's wonderlijke stem hoorde, en de ander was reeds op het gezicht van den man als ontwapend.

Gisteravond werd een soort afscheidsdienst gehouden met het oog op het vertrek van Mrs. Dowie en haar zoon vandaag naar Europa."

Gemengd nieuws.

Het verzoeningsgedenkteeken dat een soort van uitdelging moet worden van de smet die den Gereformeerden aangewreven wordt wijl Calvijn toeliet dat M. Servet verbrand werd, is dan toch verreren op de plaats waar de terechtstelling van genoemden Spaanschen geneesheer plaats had. De Gereformeerde kerken van Frankrijk en vele kerken van Zwitserland waren officieel bij de onthulling vertegenwoordigd. Tot onze blijdschap werd er niet een enkele Nederlander bij aangetroffen.

Waar zou het heen als dergelijk verzoeningsteekenen door menschen van allerlei richting werden gesticht. Vooral hadden dan de liberalisten van allerlei gading handen vol werk om zulke gedenksteenen te doen verrijzen, ten einde te doen zien, dat zij niet wil'en geacht worden in te stemmen met de moorden, die op duizenden bij duizenden bedreven wegden door de mannen van de Revolutie van '89.